

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

247811

การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล

DISCOVERY IN TRIAL PROCEEDINGS

สุระศักดิ์ แก้วเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
ตามานิติศาสตรบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2554

b00252210

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

247811

การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล

สุระศักดิ์ แก้วเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2554

Discovery in Trial Proceedings

Surasak Keawjaroen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2011

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล

เสนอโดย สุระศักดิ์ แก้วเจริญ

สาขาวิชา นิติศาสตร์ หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุระศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะ)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา จิตรน้อมรัตน์)

วันที่ 11 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล
ชื่อผู้เขียน	สุระศักดิ์ แก้วเจริญ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

217811

การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล คือ กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงก่อนพิจารณาคดีที่ใช้กันโดยคู่ความฝ่ายหนึ่งสามารถรับทราบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับคดีที่อยู่ในความครอบครองของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้ การเปิดเผยพยานหลักฐานในคดีอาญาก่อนพิจารณา เป็นกระบวนการหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดพื้นฐานบนหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่สำคัญ คือ การยืนยันถึงหน้าที่ที่รัฐมีอยู่ในอันที่จะต้องให้หลักประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าจะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม (fair trial)

ประเทศไทยใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือระบบประมวลกฎหมาย การดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยมีระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นแบบไม่ต่อสู้ (Non-Adversarial System หรือ Inquisitorial System) แต่โดยที่เนื้อหาของ การดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาประกอบกับอิทธิพลของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ของประเทศอังกฤษ ซึ่งมีวิธีค้นหาความจริงแบบต่อสู้คดี (Adversarial System หรือ Fight Theory) ที่มีต่อแนวความคิดทางกฎหมายของประเทศไทย ศาลและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยยังขาดความกระตือรือร้นที่จะร่วมมือกันค้นหาข้อเท็จจริงในคดี ดังนั้น การต่อสู้คดี การวางแผนของศาลก็ยังไม่สอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐอย่างสิ้นเชิง

การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 173/1 มาตรา 173/2 และมาตรา 229/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เกี่ยวกับการตรวจพยานหลักฐานและการยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานจริงๆ แล้ว มันเป็นไปในแนวทางของการค้นหาความจริงแบบต่อสู้คดี (Adversarial System หรือ Fight Theory) ซึ่งเป็นหลักการค้นหาความจริงในคดีแพ่ง ซึ่งเป็นเรื่องระหว่างเอกชนกับเอกชนที่มีความเท่าเทียมกัน แต่คดีอาญาเป็นเรื่องที่กระทบต่อส่วนรวม ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีข้อยกเว้นต่างๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิจำเลย ในขณะที่เดียวกันจะให้โจทก์เปิดเผยพยานหลักฐานทั้งหมดก็ไม่ได้ เพราะการค้นหาความจริงยังเป็นแบบต่อสู้คดีกันอยู่ (Adversarial System หรือ Fight Theory) ทั้งนี้ จึงส่งผลให้กระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้ จึงยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่นั่นเอง

Thesis Title	Discovery in Trial Proceedings
Author	Surasak Keawjaroen
Thesis Advisor	Associate Professor Dr.Udom Ratammarit
Department	Law
Academic Year	2010

ABSTRACT

217811

Discovery in trial proceedings is the process in which there is a search for pertinent facts prior to the commencement of the trial proper. The purpose is to allow one party to the trial becoming cognizant of the facts or evidence regarding the case in question at the disposal of the other party. Disclosure of evidence in criminal cases prior to actual trials as a criminal law procedure is rooted in the overriding criminal law principle that it is the duty of the state to ensure defendants in criminal cases have fair trials.

The Kingdom of Thailand uses the civil law system or a system of codified law. As such, proceedings in criminal cases involving the discovery phase in a criminal investigation must be congruent with the non-adversarial, inquisitorial character of civil law systems. However, criminal procedure in the adversarial common law system of England in respect to the discovery phase of criminal trial proceedings has influenced the development of Thai legal concepts in this area of the law. Accordingly, the courts and judicial officials are not eager to embrace the duty of fostering cooperation between the contending parties in criminal cases. But such judicial indifference is actually incompatible with the overriding principle that the state must ensure fair trials for all defendants in criminal cases.

In the researcher's view, called for is an amendment of the provision in Section 173/1, Section 173/2, and Section 229/1 of the Criminal Procedure Code regarding the examination of evidence and the filing of list of items of evidence. Particularly is this the case because this provision actually accords with the discovery phase in criminal cases as found in the adversarial system of law. Hence, the legal model pertains to the discovery phase in civil cases in which the contending parties are both private sector parties on an equal footing and thus not fully applicable to criminal cases in which the parties belong to the private and public sectors, respectively, and are not on an equal footing.

247811

Furthermore, this model does not sufficiently incorporate the important consideration that criminal cases affect society as a whole. Accordingly, exceptions must be made so as to protect the rights of the accused. At the same time, it is not possible for the plaintiff to disclose all the evidence because the search for facts in the discovery phase is governed by the adversarial model. Therefore, unless the aforementioned sections of the Criminal Procedure Code are amended, practical problems in the carrying out of criminal trial proceedings will unabatedly occur.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องด้วยความกรุณาอย่างสูงจากท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้ให้ คำปรึกษา ชี้แนะประเด็น และให้ความเห็นในทางวิชาการ รวมทั้งแนะนำข้อมูล เอกสารและ บทความต่างๆ ที่มีประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจและแก้ไขร่างวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้จนสำเร็จบริบูรณ์ ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ในโอกาสนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ที่กรุณารับ เป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุระศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิวะ ที่กรุณารับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งท่าน ทั้งสามได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะประเด็น และให้ความเห็นในทางวิชาการ รวมทั้งแนะนำข้อมูล เอกสารและบทความต่างๆ ที่มีประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จบริบูรณ์

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา พี่สาว น้องชาย และพี่ๆ เพื่อนๆ ที่ร่วมงานซึ่งคอยเป็นกำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาในทางวิชาการ ผู้เขียน ขอมอบความดีทั้งหมดนี้แด่บิดา มารดาและครูบาอาจารย์ทุกๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ให้ แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ เพียงผู้เดียว

สุระศักดิ์ แก้วเจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ผ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	7
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบการค้นหาความจริงในคดีอาญา.....	8
2.1.1 วิธีค้นหาความจริงแบบต่อสู้คดี.....	11
2.1.2 วิธีค้นหาความจริงแบบไม่ต่อสู้คดี.....	12
2.2 ความหมายและวิวัฒนาการของการเปิดเผยพยานหลักฐาน.....	13
2.2.1 ความหมายของการเปิดเผยพยานหลักฐาน.....	13
2.2.2 วิวัฒนาการของการเปิดเผยพยานหลักฐาน.....	14
2.3 วัตถุประสงค์ของการเปิดเผยพยานหลักฐานในคดีอาญา.....	15
2.4 พัฒนาการของการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล	
ตามกฎหมายไทย.....	18
2.4.1 บุคก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	
ฉบับปัจจุบัน.....	18
2.4.2 บุคที่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	19
2.4.2.1 ช่วงก่อนมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย	
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547.....	19
2.4.2.2 ช่วงภายหลังมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล	
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547.....	24

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.4.2.3 ช่วงภายหลังมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล	
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551.....	29
2.4.3 การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลตาม	
ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา	
ของพนักงานอัยการ.....	34
2.4.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับการเปิดเผยพยานหลักฐาน	
ของฝ่ายรัฐในชั้นศาล.....	37
2.4.5 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญา	
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 กับการเปิดเผยพยาน	
หลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล.....	40
3. การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลตามระบบกฎหมายต่างประเทศ.....	44
3.1 การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของระบบกฎหมาย	
คอมมอนลอว์ (Common Law).....	44
3.1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	44
3.1.1.1 กระบวนการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย.....	44
3.1.1.2 การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของ	
ประเทศไทย.....	46
3.1.2 ประเทศอังกฤษ.....	55
3.1.2.1 กระบวนการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย.....	55
3.1.2.2 การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของ	
ประเทศไทย.....	56
3.2 การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของระบบกฎหมาย	
ซีวิลลอว์ (Civil Law).....	61
3.2.1 ประเทศเยอรมนี.....	61
3.2.1.1 กระบวนการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย.....	61
3.2.1.2 การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของ	
ประเทศไทย.....	63
3.2.2 ประเทศฝรั่งเศส.....	66
3.2.2.1 กระบวนการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย.....	66

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.2.2.2 การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของ ประเทศฝรั่งเศส.....	66
4. วิเคราะห์หลักการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล.....	71
4.1 ระบบและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย.....	71
4.1.1 ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย.....	72
4.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย.....	74
4.2 วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของประเทศไทย.....	76
4.2.1 วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาล ของประเทศไทยในช่วงก่อนมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547.....	77
4.2.1.1 การตรวจดูสำนวนและคัดสำเนาพยานหลักฐานตามมาตรา 8.....	77
4.2.1.2 การตรวจและส่งสำเนาพยานเอกสารตามมาตรา 240.....	78
4.2.1.3 การตรวจพยานวัตถุตามมาตรา 242.....	78
4.2.1.4 การยื่นบัญชีระบุพยานโดยอนุโลมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ.....	79
4.2.1.5 อำนาจศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 175, 228, 229.....	80
4.2.1.6 การบรรยายฟ้องตามมาตรา 158 (5).....	81
4.2.1.7 การอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังตามมาตรา 172 วรรคสอง.....	82
4.2.1.8 การแถลงเปิดคดีตามมาตรา 174.....	83
4.2.1.9 การห้ามสืบพยานหลักฐานอันจะเป็นการเปิดเผยความลับ ตามมาตรา 231.....	83
4.2.2 วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของ ประเทศไทยในช่วงภายหลังมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547.....	84
4.2.2.1 การตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การตามมาตรา 8 (6).....	84
4.2.2.2 การตรวจพยานหลักฐานตามมาตรา 173/1 และมาตรา 173/2.....	84
4.2.3 วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของประเทศไทย ในช่วงภายหลังมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551.....	90

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.2.4	วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลตามระเบียบ สำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ.....	95
4.2.5	วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	97
4.2.6	วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลตามพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542.....	100
4.3	วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของประเทศไทย เปรียบเทียบกับต่างประเทศ.....	102
4.3.1	วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของกฎหมาย ต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law).....	102
4.3.2	วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของกฎหมาย ต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law).....	104
4.3.3	วิเคราะห์การเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐในชั้นศาลของประเทศไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย คอมมอนลอว์ (Common Law) และซีวิลลอว์ (Civil Law).....	106
4.4	ข้อสนับสนุนและปัญหาในการนำเอากระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐาน ของฝ่ายรัฐในชั้นศาลมาใช้ในประเทศไทย.....	109
4.4.1	ข้อสนับสนุนในการนำเอากระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐาน ของฝ่ายรัฐในชั้นศาลมาใช้ในประเทศไทย.....	109
4.4.2	ปัญหาในการนำเอากระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานของฝ่ายรัฐ ในชั้นศาลมาใช้ในประเทศไทย.....	110
5.	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	116
5.1	บทสรุป.....	116
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	120
	บรรณานุกรม.....	122
	ประวัติผู้เขียน.....	129